

21. maj 2012

**Inuusuttut ilinniarluarsimasut Kalaallit Nunatsinnut utertinniarnissaat pillugu Kalaallit Nunaat anguniagassanik qanoq ittunik siunniussissaneroq pilluu apeqquteqaat aallaavigalugu siunnersuut.
(Inatsisartunut ilaasortaq Per Berthelsen, Siumut)**

Akissuteqaat

(Inuusutissarsiornermut Aatsitassaqaarnermullu Naalakkersuisoq, Ove Karl Berthelsen)

Inuusuttut ilinniarluarsimasut ilinniareerneramik kingorna uterlutik angerlarnissaat qanoq qulakkeerniarneripput pillugu Inatsisartunut ilaasortap Per Berthelsen-ip oqallisissiaq pingaaruteqartoq saqqummiuppaa. Pisortat namminersortullu susassaarfiini pisariaqarteqaagut, aammattaarli ilinniarluarsimasortagut uterpata inuiaqatigiinnut iluaqutaassaaq, avataaniit aggertunut nunatsinni sulisunut naleqqiullutik inuiaqatigiit kulturerpullu ilisimasaqarfiginerugamikku.

Folketingimi Atlantikup avannaani suleqatigiit misissuinerni pingasuni apeqqut paasiniareersimavaat, sooq nunaqqatigut Kalaallit Nunaata avataani najugaqarusunnerusarnerat qitiutillugu. Naatsumik oqaatigalugu isummiunneqarpoq, kalaallit ilinniarluarsimasut ilaatigut Danmarkimiiginnarusuttartut ilaqtatik suliffitillu peqquutigalugit. Ilaatigullu uterlutik nuunnissaminnut arlalitsigut nangaassuteqartarput, soorlu inissaqartitsineq paaqqinnittarfeqarnerillu pillugit.

Ajornartorsiut iluarsiniarlugu qanoq iliorsinnaavugut?

Ilinniartitaanermut Ilisimatusarnermullu Naalakkersuisoq ersarilluinnartumik siunnersuuteqaqqammerpoq, nalunaarusiami nutaamisut siunnersuutigineqartukkut kalaallinut qaffasissumik ilinniarsimasunut sivikitsumik suliffimmik ilisarititsiffiusumik sulinissamik periarfissiisarnissamik. Isumassarsiaq pitsaasuvoq peqqinnissaqarfimmilu misilinneqarsimalluni, suliaqarfinilu sapinngisamik amerlanerusuni misilinniarneqartariaqarluni.

Suliniutit pitsaasut allat ilaat tassaavoq ukiut tamaasa suliffiit pillugit nuisitsisarneq, Kalaallit Nunaanni suliffissatigut periarfissat pillugit inuusuttut akornanni soqutigineqartorujussuusoq. Ukioq 2012-imiinnaq kalaallit ilinniartut 200-t missaanniittut nuisitsinerni taamaattuni peqataapput.

Suliniuteqarfissat pingajuat pingaaruteqarluinnartorlu tassaavoq inuussutissarsiordermi politikki. Ullut amerlavallaanngitsut matuma siorna suliniutinik annertuunik ingerlataqartarneq pillugu Naalakkersuisut nassuaataat oqallisigaarput. Inuiaqatigiit aningaasarsiorderat suliffissaqartitsiniarnerlu ilorraap tungaanut saatsinnissaanut sinaakkutissatut piumasaqaatit allanngortinneqartariaqartut nassuiaammi tikkuarneqarput.

Ukiuni 1993-imiit 2009-mut inuit taarserneqaratik Kalaallit Nunaanniit nussortut 7.000-iupput, taakkunannga arlallit ilinniarluarsimasuullutik. Tamanna inuiatigiittut akissaqartinngilarput. Taamaammat inuusuttut kalaallit ilinniarluarsimasut angerlassappata inuiaqatigiinnillu siuarsaaqataallutik, inuussutissarsiutit siuariartorfiusut ingerlalluartinnaasaat pingaaruteqarluinnarpoq.

Ilinniarluarsimasut piinnarlugit taamaaliussanngilagut – aammali inuiaqatigiit pillugit, minnerunngitsumik inuiaqatigiinni sanngiinnertagut, ullumikkut naammaginangitsumik atugaqarlutik inuusut.

Takornariaqarneq, aatsitassarsiorderneq suliniutillu annertuut aqutigalugit sammisaqarfiit siuariartorfiusut eqeersimaartumik aallartinngikkutsigit, Danmarkimi kalaallit ilinniarluarsimasut kisiisa annaassanngilagut aammali inuiaqatigiinni atugarliornerusut ilanngullugit annaassavagut. Pingaartumik kingullernut taamaaliussagutta tulluutinngilaq.

Taamaammat Naalakkersuisut periusissaat erseqqilluarpoq: Suliniutit annertuut aatsitassallu iluanni sammisat siuariartorfiusut pilersinniarlugit ilungersorluta suliniarpugut. Tamanna inuusuttunut kalaallinut suliffissatigut periarfissanik soqutiginartunik pilersitsissagaanni tunngavissaavoq – ilutigisaanillu inuiaqatigiinni tamatta atugarissaarnerput pitsanngorsarniarlugu aningaasanik amerlanernik pissarsiffiussaaq.

Siuariartornissaq Naalakkersuisut akuersaarpaat – maannakkut. Utaqqinissarput akissaqartinngilarput.

Maanna iliuuseqartariaqarpugut – qitornavut ernguttagullu pillugit.

Taama oqaaseqarlunga sammisaq pillugu oqallilluarnissaq neriuutigaara.